

Gränsöverskridare i förskoleklassen – konstruktioner av kön i barns vardag

Foto: Jennifer Liljenväld Tydén

Ylva Odenbring
*Filosofie doktor universitetslektor i
pedagogik. Verksam vid
Högskolan i Borås*

Barns vardag är på många sätt mångfasetterad, inte minst när det gäller konstruktioner av kön. I denna artikel studeras konstruktioner av kön i termer av hur barns gränsöverskridande agerande framträder i en förskoleklass i Sverige. Studien baseras på etnografiskt fältarbete och mer specifikt är det så kallade episoder av en pojkes och en flickas agerande som närmare studerats. Resultatet pekar på att pojkens agerande får mer uppmuntran från pedagogernas sida, medan förhållningssättet rörande flickans agerande är mer ambivalent i sin karaktär.

De flesta barn i Sverige kommer i ett mycket tidigt skede i sina liv kontakt med det svenska utbildningssystemet. All utbildning i Sverige är reglerad enligt skollagen (SFS 2010:800 2010) och enligt rådande regelverk ska alla barn oavsett ekonomiska förhållanden eller var i landet de bor erbjudas likvärdig utbildning. Den första utbildningsinstans som barnen möter är förskolan. Förskolan är en frivillig skolform och från det att barnet fyllt ett år är varje enskild kommun ålagd att erbjuda förskoleplats. Den hösttermin då barnet fyllt sex år är det varje kommuns skyldighet att även erbjuda barnet en plats i förskoleklass. Förskoleklassen är, i likhet med förskolan, en frivillig och enskild skolform. Från det kalenderår då barnet fyllt sju

år råder allmän skolplikt i Sverige. Alla barn ska då erbjudas kostnadsfri nioårig obligatorisk grundskola.

I den här artikeln riktas intresset mot de barn som befinner sig i gränslandet mellan förskola och skola, det vill säga barn i förskoleklassen. Att en förskoleklass valdes till studien hör samman med att studier genomförda i förskoleklasser fortfarande tillhör undantagen inom pedagogisk könsforskning (Odenbring 2010). En av grundpelarna i det svenska utbildningssystemet handlar om den demokratiska värdegrunden och likvärdig utbildning oavsett till exempel kön. Bland annat står följande föreskrivet i Läroplan för grundskolan, fritidshemmet och förskoleklassen, Lgr 11 (Skolverket 2011:8): "Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet."

I denna artikel studeras kritiskt hur barns möjligheter att pröva och utveckla sina förmågor och intressen, i termer av gränsöverskridanden, framträder lokalt i en förskoleklass.